

Tīrs gaiss – veselības priekšnoteikums

Tīrs gaiss ir būtisks cilvēka veselības priekšnoteikums. Aprēķināts, ka Eiropas Savienības (ES) gaisa aizsardzības prasību nodrošināšanas rezultātā būtiski samazināsies cilvēku saslimšana ar elpošanas ceļu slimībām un tiks mazināts gaisa piesārņojuma radītais kaitējums ekosistēmām, lauksaimniecībai un ekām.

GAISS

Rūpniecības piesārņojuma samazināšana

ES nosaka stingras prasības izmešiem gaisā, no kuriem svarīgākie ir sēra un slāpekļa oksīdi, suspendētās daļiņas, svins un citi smagie metāli, tvana gāze, ogļskābā gāze, gaistošie organiskie savienojumi u.c. Arī Latvijā spēkā esošie normatīvi ierobežo gaisa piesārņojumu, nosakot maksimāli pieļaujamo izmešu līmeni sēra un slāpekļa oksīdiem, amonjākam, gaistošajiem organiskajiem savienojumiem, benzolam, oglekļa oksīdam un citiem piesārņotājiem. Pilsetām ar lielāko gaisa piesārņojumu izvirzīta prasība izstrādāt gaisa kvalitātes programmu un nodrošināt tās īstenošanu.

Autotransporta radītā piesārņojuma samazināšana

Ievērojamu gaisa piesārņojumu rada autotransports, tāpēc ES institūcijas strādā pie iespējām samazināt izplūdes gāzes un efektīvākas degvielas sadegšanas procesu. Noteiktas stingras prasības degvielai, piemēram, aizliedzot svīnu saturošas degvielas izmantošanu. Vienlaikus tiek veicināta biodegvielas (etanola, biodizeļa u.c.) izmantošana. Latvijā tiek pārņemtas ES prasības autotransporta izplūdes gāzu radītā gaisa piesārņojuma samazināšanai. Stingri vides normatīvi noteikti benzīna un dīzeļdegvielas kvalitātei, ierobežojot maksimāli pieļaujamo sēra, svina un benzola saturu, kā arī citus radītājus, kas izraisa gaisa piesārņojumu. Vides kvalitātes prasības gaistošo organisko savienojumu emisiju kontrolei jānodrošina arī degvielas uzpildes stacijām, naftas bāzēm un pārvietojamām naftas produktu cisternām.

ES LIFE Environment finansu programma

Viena no ES LIFE Environment programmas prioritātēm ir siltumnīcas efektu radošo gāzu emisiju samazināšana, ieviešot jaunus pārvaldības instrumentus, modernas tehnoloģijas un samazinot emisiju daudzumu. Projektam jānodrošina līdzfinansējums 50 – 70% apmērā, projekta minimālais budžets ir 300 tūkst. eiro.

Siltumnīcas efekta gāzu samazināšana

Cilvēka darbības rezultātā radušās siltumnīcas efekta gāzes (galvenokārt oglekļa dioksīds, metāns un slāpekļa oksīdi) ir iemesls globālajam klimata pārmaiņām, kuru rezultātā vērojama Zemes virsmas gaisa temperatūras paaugstināšanās. Tas izraisa visdažādākās dabas katastrofas – vētras, plūdus, sniega nogrūvumus, netipisku sausumu, mežu ugunsgrēkus un citus dabai un cilvēkiem postošus procesus. Saskaņā ar Kioto protokola prasībām ES apņēmusies samazināt siltumnīcas efekta gāzes par 8% līdz 2008. – 2012. gadam, salīdzinot ar 1990. gadu. Arī Latvija apņēmusies nodrošināt prasības siltumnīcas efekta gāzu ierobežojumam. Emisiju tirdzniecība ir viens no mehānismiem siltumnīcas efekta gāzu samazināšanai, kas Latvijas uzņēmumiem varētu sniegt iespēju pārdot neizlietotas emisiju kvotas.

Iespējamie ieguvumi:

- Uzlabosies gaisa kvalitāte
- Cilvēki mazāk slimos ar elpošanas ceļu slimībām
- Uzlabosies sauszemes ekosistēmu stāvoklis
- Samazināsies gaisa piesārņojuma izraisītais kaitejums ēkām un pieminekļiem

Papildus informācija:

LR Vides ministrija
www.vdm.gov.lv

LIFE Environment programma
<http://europa.eu.int/comm/environment/life/life/environment.htm>

Ozona slāņa noārdošo vielu izņemšana no aprites

Ozona slāņa noārdīšanās ir iemesls pastiprinātai ultravioletā starojuma nonākšanai uz Zemes, kā rezultātā ievērojami pieaug draudi cilvēku saslimšanai ar vēzi. ES politika vērsta uz ozona slāni noārdošo vielu (haloni, freoni u.c.) pakāpenisku izņemšanu no ražošanas un aprites. Arī Latvijā šīs vielas pakāpeniski tiek izņemtas no ražošanas, nomainot tehnoloģijas uz videi draudzīgākām, kā arī ierobežota to lietošana un nodrošināta droša pārstrāde.

